

УДК 658.012.8:334.722

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.204.273-279>

Салун М.М.

доктор економічних наук

Харківський національний економічний університет ім. Семена Кузнеця

Salun Maryna

Dr. of Economic Sc.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

<https://orcid.org/0000-0002-1216-0648>

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМНИЦТВА: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ

Стаття присвячена дослідженню сутності економічної безпеки підприємництва через призму порівняльного аналізу сучасних теорій підприємництва. Розкрито зміст та ключові положення теорії інноваційного підприємництва, ресурсного підходу, теорії підприємницької дії, мережевого підприємництва, поведінкового підприємництва та соціального підприємництва. Обґрунтовано, що кожна з теорій пропонує унікальне бачення механізмів забезпечення стійкості та конкурентоспроможності бізнесу, акцентуючи на різних складових: від інноваційної активності та ефективного управління ресурсами до психологічної готовності до змін та соціальної відповідальності. Здійснений компаративний аналіз дозволив виявити спільні риси та відмінності між підходами, що поглиблює розуміння багатовимірності економічної безпеки підприємництва. Показано, що у сучасному BANI-середовищі найвищий рівень економічної безпеки досягається шляхом інтеграції теоретичних положень різних концепцій у єдину стратегічну модель, здатну забезпечити адаптивність, стійкість та довгостроковий розвиток підприємницьких структур.

Ключові слова: економічна безпека, підприємницька діяльність, економічні ризики, стратегічне управління, сталий розвиток підприємництва.

ENTREPRENEURSHIP ECONOMIC SECURITY: COMPARATIVE ANALYSIS OF THEORETICAL APPROACHES

This article presents a comprehensive examination of the concept of economic security in entrepreneurship, grounded in a comparative analysis of six major theoretical approaches, with particular emphasis on their applicability in the highly volatile and uncertain BANI (Brittle, Anxious, Nonlinear, Incomprehensible) environment. The study begins by contextualizing economic security as a multidimensional phenomenon that integrates financial, organizational, informational, innovative, and social dimensions, each of which contributes to maintaining stability, adaptability, and long-term competitiveness of entrepreneurial activities. The BANI framework, characterized by fragility, anxiety, nonlinearity, and complexity, is used as a lens through which the resilience and adaptive capabilities of enterprises are analyzed.

The research examines in detail the theoretical contributions of six approaches: innovative entrepreneurship theory, which positions innovation as the primary driver of resilience and risk mitigation; the resource-based view (RBV), which emphasizes strategic management of tangible and intangible assets to create sustained competitive advantages; effectuation theory, which prioritizes decision-making under uncertainty and flexible use of available resources; network entrepreneurship, which underlines the role of inter-organizational and social ties in ensuring stability and access to critical resources; behavioral entrepreneurship, which focuses on psychological and cognitive factors shaping strategic decisions; and social entrepreneurship, which integrates social responsibility and ethical practices into economic security strategies. For each theory, the article identifies key mechanisms, potential advantages, and limitations in safeguarding economic security.

The comparative analysis highlights both the convergence of these approaches, particularly their shared emphasis on adaptability, strategic foresight, and proactive risk management, and their distinctive conceptual emphases. Innovative entrepreneurship prioritizes dynamic adaptation through new products and processes; RBV focuses on building and protecting core capabilities; effectuation promotes resilience through pragmatic, resource-driven action; network entrepreneurship fosters collaborative safety nets; behavioral perspectives stress the entrepreneur's mindset as a resilience factor; and social entrepreneurship embeds stability within ethical and community-oriented frameworks.

The study concludes that in the BANI environment, no single theoretical model can fully capture the complexity of economic security in entrepreneurship. Instead, an integrated strategic model that synthesizes elements from all six approaches offers the most promising pathway to building sustainable, competitive, and adaptive enterprises. Such integration enables businesses to combine innovation, efficient resource utilization, network cooperation, psychological preparedness for change, and socially responsible practices into a coherent strategy for long-term survival and growth. The findings enrich the theoretical discourse on economic security in entrepreneurship and provide a conceptual foundation for the development of practical frameworks aimed at enhancing the resilience and competitiveness of entrepreneurial ventures in unstable and unpredictable markets.

Keywords: economic security, entrepreneurial activity, economic risks, strategic management, sustainable development of entrepreneurship.

JEL classification: L26, M21, D81.

Постановка проблеми. Економічна безпека підприємництва виступає ключовою передумовою стабільного функціонування та розвитку підприємницьких структур в умовах зростаючої складності та невизначеності глобального економічного середовища. Сучасний світ, що характеризується як BANI (крихкий, тривожний, нелінійний та незбагнений), формує нові виклики для підприємців, змушуючи їх адаптувати традиційні підходи до управління ризиками, конкурентоспроможністю та стійкістю бізнесу. У таких умовах класичні моделі забезпечення економічної безпеки часто виявляються недостатніми, оскільки не враховують високий рівень турбулентності, швидку зміну технологічних і ринкових трендів, а також зростання значення нематеріальних активів та соціальних чинників.

Гіпотезою нашого дослідження є твердження, що рівень економічної безпеки підприємництва можна значно підвищити, якщо інтегрувати положення сучасних теорій підприємництва (інноваційної, ресурсної, підприємницької дії, мережевої, поведінкової та соціальної) у єдину стратегічну модель. Такий підхід дозволяє поєднати інноваційність, ефективне управління ресурсами, гнучкість у прийнятті рішень, мережеву взаємодію, психологічну готовність до змін та соціальну відповідальність, що у сукупності забезпечує стійкість і адаптивність бізнесу у BANI-середовищі. Передбачається, що така інтеграція не лише сприятиме глибшому розумінню багатовимірної природи економічної безпеки, але й створить основу для розробки практичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможних та життєздатних підприємницьких моделей у мінливих ринкових умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Публікаційна активність щодо дослідження економічної безпеки підприємництва охоплює широкий спектр наукових підходів, що відображають різноманітність трактувань цього поняття та механізмів його забезпечення. Зокрема, Й. Шумпетер у праці «The theory of economic development» розкрив роль інновацій як ключового чинника формування конкурентних переваг і стійкості бізнесу в умовах динамічного економічного середовища [14]. Розвиток ідей інноваційної складової економічної безпеки підприємництва продовжили Т. Гринько, Т. Гвініашвілі та П. Бірюкова, акцентуючи увагу на впливі інновацій на підвищення адаптивності та стійкості підприємств [19], а також Ю. Неустров, який обґрунтував важливість інноваційних рішень у системі економічної безпеки [25].

У межах ресурсного підходу J. Barney [1], M. Peteraf [11] та B. Wernerfelt [16] визначили стратегічну цінність як матеріальних, так і нематеріальних ресурсів для підтримки довгострокових конкурентних переваг і зменшення ризиків, що загрожують стабільності бізнесу. Подальший розвиток цієї концепції у контексті підприємництва здійснено у працях Г. Матвієнко-Біляєвої [24] та О. Вівчар [18], де розглядаються особливості управління ресурсами та фінансовими потоками в умовах економічної нестабільності.

Теорія підприємницької дії, закладена S. Sarasvathy [13], отримала подальший розвиток у дослідженнях I. Mishchuk [9] та M. Kowalska, A. Misztal і R. Matera [6], які аналізують здатність підприємців приймати ефективні рішення в умовах невизначеності та ризику, спираючись на наявні ресурси і партнерські зв'язки.

У межах мережевого підходу S. Jack та A. Anderson [5], P. Nijkamp [10], R. Huggins і P. Thompson [4] підкреслюють значення міжорганізаційних і соціальних зв'язків у формуванні стійкості бізнесу, особливо в кризових умовах. Поведінкові аспекти підприємництва розкриті в роботах A. Endres і C. Woods [2], а також M. Gruber і I. MacMillan [3], які досліджують вплив когнітивних упереджень, сприйняття ризику та психологічної готовності до змін на ефективність управлінських рішень.

Соціальне підприємництво як чинник економічної безпеки отримало висвітлення в роботах J. Mair і I. Marti [8], а також M. Sulphey і N. Alkahtani [15], де наголошується на важливості соціальної відповідальності, репутаційної стійкості та взаємодії з громадами для зменшення зовнішніх ризиків та забезпечення довгострокової стабільності.

Водночас, попри значну кількість наукових праць, недостатньо дослідженими залишаються питання інтеграції різних теоретичних підходів у єдину стратегічну модель економічної безпеки підприємництва, особливо в контексті BANI-середовища, що характеризується підвищеною турбулентністю, нелінійністю та складністю прогнозування. Саме пошук інтегрованих концептуальних рішень, здатних поєднати інноваційність, ефективне управління ресурсами, мережеву взаємодію, поведінкові чинники та соціальну сталість, визначає перспективний напрям подальших досліджень у цій сфері.

Мета статті – компаративний аналіз сучасних теорій підприємництва з метою визначення їхнього внеску у формування економічної безпеки

підприємницьких структур та обґрунтування можливостей інтеграції теоретичних положень у єдину стратегічну модель, здатну забезпечити стійкість і конкурентоспроможність бізнесу в умовах BANI-середовища. Досягнення цієї мети передбачає розкриття змісту сучасних теорій підприємництва (інноваційної, ресурсної, підприємницької дії, мережевої, поведінкової та соціальної) з виявленням їхніх спільних і відмінних характеристик, механізмів забезпечення економічної безпеки та потенціалу для комплексного використання у стратегічному управлінні.

Виклад основних результатів дослідження. Економічна безпека підприємництва є комплексним поняттям, що відображає здатність суб'єкта підприємницької діяльності забезпечувати стабільність, стійкий розвиток та конкурентоспроможність своєї діяльності в умовах економічної невизначеності та зовнішніх ризиків. Вона охоплює фінансові, організаційні, інформаційні та інноваційні аспекти, які взаємодіють між собою для мінімізації загроз, що можуть негативно впливати на результати підприємницької діяльності [17, 22, 24, 26]. Фінансовий аспект проявляється у здатності підприємця управляти доходами і витратами, забезпечувати ліквідність і передбачати економічні ризики, що виникають у процесі ведення бізнесу [18, 23]. Організаційна складова включає ефективне планування та управління процесами, ресурсами та партнерськими взаємодіями для забезпечення стабільності діяльності та збереження ділової репутації [20, 21]. Інформаційний аспект економічної безпеки підприємства спрямований на захист критично важливої бізнес-інформації від витоку, маніпуляцій та втрат, що дозволяє підтримувати стратегічні переваги та довіру партнерів і клієнтів [27]. Інноваційна складова визначає економічну безпеку через здатність інтегрувати нові технології, бізнес-моделі та організаційні підходи, що підвищують стійкість та адаптивність підприємницької діяльності в умовах швидких змін [19, 25]. У сукупності, економічна безпека підприємства визначає здатність підприємця ефективно реагувати на зовнішні і внутрішні виклики, підтримувати стабільність діяльності та забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність своєї діяльності.

Теорія інноваційного підприємництва (Schumpeterian perspective) акцентує увагу на ключовій ролі інновацій у формуванні економічної безпеки підприємства. За Й. Шумпетером [14], підприємництво є процесом створення нових продуктів, послуг, технологій або організаційних моделей, що дозволяють підприємцю формувати конкурентні переваги та підвищувати стійкість своєї діяльності в умовах мінливого економічного середовища. Інновації у цій концепції виступають не лише джерелом доданої вартості і прибутку, але й ефективним механізмом адаптації до зовнішніх змін, що сприяє зменшенню фінансових, організаційних та операційних ризиків. Вони дозволяють підприємцю оперативісно реагувати на нові ринкові виклики, модернізувати бізнес-моделі та процеси, а також підтримувати гнучкість у прийнятті рішень. Відповідно, економічна безпека підприємства в рамках

теорії інноваційного підприємництва визначається як здатність суб'єкта підприємницької діяльності інтегрувати інноваційні підходи та рішення для забезпечення стабільності та безперервності бізнес-процесів, збереження стратегічних ресурсів та довгострокової конкурентоспроможності [4, 7]. Такий підхід дозволяє розглядати економічну безпеку не лише як захист від існуючих загроз, а й як проактивне формування стійкості через інноваційну активність, що набуває особливої значущості у світі з високим рівнем нестабільності та непередбачуваності.

Теорія ресурсів і спроможностей (Resource-Based View) пропонує розглядати економічну безпеку підприємства як результат системного управління критично важливими ресурсами, які здатні забезпечувати стійкі конкурентні переваги та адаптивність у мінливому економічному середовищі. Згідно з цією концепцією, економічна безпека підприємства визначається ефективністю мобілізації, використання та захисту матеріальних, фінансових, людських та інтелектуальних ресурсів [1, 16]. Однак ключовим аспектом є не лише наявність ресурсів, а й здатність підприємця інтегрувати їх у унікальні спроможності, які забезпечують довгострокову стійкість діяльності, дозволяють мінімізувати ризики та підтримувати конкурентоспроможність навіть у періоди зовнішніх шоків та економічної нестабільності.

Особливу увагу приділяють нематеріальним ресурсам, таким як знання, репутація, інноваційний потенціал, організаційна культура та ділові мережі, оскільки вони не лише підвищують ефективність використання інших ресурсів, а й формують основу для стратегічного розвитку підприємства. В економічному контексті управління ресурсами передбачає постійний аналіз їх критичності, диверсифікацію джерел, оптимізацію витрат та захист від потенційних загроз, таких як втрата ключових працівників, інформаційні витоки або фінансові потрясіння [11].

Таким чином, Resource-Based View розглядає економічну безпеку підприємства не як статичний показник, а як динамічну здатність підприємця створювати та підтримувати конкурентні переваги за рахунок оптимального управління ресурсами та спроможностями. Це означає, що економічна безпека формується через внутрішню ефективність і гнучкість підприємницької діяльності, а також через стратегічне використання ресурсів для адаптації до змін зовнішнього середовища, мінімізації ризиків і забезпечення довгострокової стабільності [1, 11, 16].

Теорія підприємницької дії (Effectuation theory) підкреслює критичну роль прийняття рішень у умовах невизначеності, коли традиційні прогностичні стратегії виявляються недостатньо ефективними. Такий підхід розглядає економічну безпеку підприємства як здатність адаптуватися до мінливих умов, використовуючи наявні ресурси для мінімізації негативних наслідків непередбачуваних подій і підтримки фінансової стабільності [13]. Центральним у цій концепції є принцип «почни з того, що є», який дозволяє підприємцям концентруватися на доступних ресурсах і поступово

формувані спроможності, що забезпечують гнучкість та здатність швидко реагувати на ризики. Крім того, теорія підприємницького дії включає стратегічне залучення партнерів і створення взаємовигідних коаліцій, що підвищує стійкість підприємництва та сприяє диверсифікації потенційних загроз. У контексті економічної безпеки підприємництва теорія підприємницького дії дозволяє розглядати ризики не як фактори, що обмежують діяльність, а як можливості для формування нових бізнес-моделей і стратегій розвитку, що набуває особливої значущості у світі BANI [12], де непередбачуваність і турбулентність є постійними складовими ринкових процесів. Таким чином, економічна безпека підприємництва в рамках теорії підприємницького дії розкривається через здатність підприємця стратегічно комбінувати ресурси, гнучко реагувати на ризики та створювати адаптивні, стійкі та фінансово стабільні моделі бізнесу [6, 9, 13].

Теорія мережевого підприємництва (Network entrepreneurship) визначає економічну безпеку підприємства як здатність ефективно будувати, підтримувати та використовувати міжорганізаційні і соціальні зв'язки для забезпечення стабільності та стійкості діяльності. В рамках цієї концепції стійкість підприємництва формується не лише через внутрішні ресурси підприємця, а й через стратегічну інтеграцію в ширші ділові мережі, що дозволяє мінімізувати ризики, оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та отримувати доступ до критично важливих ресурсів, таких як фінанси, знання, технології та людські компетенції [5, 10]. Особливо важливим є те, що мережеві взаємозв'язки створюють механізми підтримки у кризових ситуаціях, коли непередбачувані обставини або економічні шоки можуть загрожувати функціонуванню підприємства. У динамічному та непередбачуваному світі BANI роль мережевих стратегій набуває ще більшої значущості, оскільки швидка адаптація та доступ до зовнішніх ресурсів стають критичними чинниками забезпечення економічної безпеки [12]. Крім того, інтеграція мережевих підходів дозволяє підприємцям використовувати принципи спільного навчання та обміну знаннями, що підвищує здатність бізнесу до інновацій та довгострокової конкурентоспроможності. Таким чином, економічна безпека підприємництва у рамках мережевого підходу розглядається як багатовимірне явище, що включає здатність створювати адаптивні, гнучкі та взаємозалежні бізнес-структури, які забезпечують стабільний розвиток, зменшення ризиків і підвищення довіри до підприємницьких ініціатив.

Поведінкове підприємництво (Behavioral entrepreneurship) зосереджується на аналізі психологічних і когнітивних аспектів, які визначають прийняття рішень підприємцями та формування стратегій економічної безпеки підприємництва. Цей підхід підкреслює, що економічна безпека не визначається лише

зовнішніми економічними або ринковими умовами, а значною мірою залежить від поведінкових характеристик підприємців, таких як сприйняття ризику, оцінка невизначеності, упередження та когнітивні моделі, що впливають на стратегічні вибори [2, 3]. Відповідно, підприємці з високою ризикованою толерантністю та здатністю до адаптивного мислення демонструють більшу стійкість у непередбачуваних умовах, що підвищує економічну безпеку їхніх бізнес-ініціатив. Додатково, поведінковий підхід дозволяє ідентифікувати внутрішні психологічні механізми, які можуть призводити до систематичних помилок у плануванні та управлінні ресурсами, що становлять загрозу для фінансової та операційної стабільності. Таким чином, інтеграція знань про поведінкові фактори у стратегії управління підприємством сприяє формуванню більш стійких, адаптивних та ефективних бізнес-моделей, здатних витримувати економічні та соціальні шоки. Поведінковий підхід відкриває можливості для розробки інструментів і методик, які підтримують економічну безпеку, зменшуючи ризики, пов'язані з когнітивними упередженнями та суб'єктивними оцінками підприємців.

Соціальне підприємництво (Social entrepreneurship) розширює концепцію економічної безпеки підприємництва через інтеграцію соціально-етичних стратегій у бізнес-процеси. На відміну від традиційного підходу, який орієнтується на максимізацію прибутку та внутрішню фінансову стабільність, соціальне підприємництво розглядає економічну безпеку як здатність підприємця забезпечувати стійкий розвиток бізнесу за рахунок взаємодії із зовнішніми соціальними мережами, зацікавленими сторонами та локальними громадами [8]. Такий підхід дозволяє зменшити соціальні та економічні ризики, пов'язані з негативним впливом зовнішнього середовища, зміцнити довіру до підприємницьких ініціатив і підвищити репутаційну стійкість. Крім того, соціальне підприємництво стимулює інноваційні моделі, орієнтовані на вирішення суспільних проблем, що створює нові джерела доходу та стабільності, підвищуючи загальний рівень економічної безпеки. У довгостроковій перспективі інтеграція соціально-етичних принципів у стратегії підприємництва формує бізнес-моделі, здатні балансувати між економічною ефективністю, соціальною відповідальністю та адаптивністю до змін зовнішніх умов [15]. Таким чином, соціальне підприємництво демонструє приклад синергетичного підходу до забезпечення економічної безпеки підприємництва, де фінансова стійкість доповнюється соціальною стабільністю та етичними практиками ведення бізнесу.

Виділені теоретичні підходи до тлумачення економічної безпеки підприємництва демонструють різні акценти у визначенні її сутності та механізмів забезпечення (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння підходів до розуміння економічної безпеки підприємництва

Теорія	Ключовий акцент	Механізми забезпечення економічної безпеки	Очікувані результати
Інноваційного підприємництва	Інновації як джерело стійкості та адаптивності	Розробка і впровадження нових продуктів, технологій, моделей; модернізація процесів; гнучке прийняття рішень	Зменшення ризиків, підвищення конкурентоспроможності, стабільність у нестабільному середовищі
Теорія ресурсів і спроможностей	Управління ключовими ресурсами і спроможностями	Оптимізація, захист і розвиток матеріальних, фінансових, інтелектуальних ресурсів; створення унікальних компетенцій	Довгострокові конкурентні переваги, внутрішня ефективність, гнучкість
Підприємницької дії	Гнучке реагування в умовах невизначеності	Використання наявних ресурсів; принцип «почни з того, що є»; створення партнерств; переорієнтація стратегій	Зменшення наслідків ризиків, формування адаптивних бізнес-моделей
Мережевого підприємництва	Розвиток і використання ділових та соціальних мереж	Партнерства, інтеграція у мережеві структури; обмін знаннями та ресурсами	Доступ до зовнішніх ресурсів, швидка адаптація, підтримка у кризах
Поведінкового підприємництва	Психологічні та когнітивні чинники рішень	Формування ризикостійкості; робота з когнітивними упередженнями; розвиток адаптивного мислення	Підвищення ефективності стратегій, уникнення системних помилок
Соціального підприємництва	Соціальна відповідальність і репутація	Взаємодія з громадами, впровадження етичних стандартів; вирішення соціальних проблем	Зменшення соціальних ризиків, підвищення репутаційної та економічної стійкості

Джерело: розроблено автором

Теорія інноваційного підприємництва розглядає безпеку як похідну від здатності впроваджувати нові продукти, технології та бізнес-моделі, що підвищують адаптивність і зменшують ризики у мінливому середовищі. Теорія ресурсів і спроможностей зосереджує увагу на стратегічному управлінні ресурсами й спроможностями, акцентуючи роль нематеріальних активів як фундаменту довгострокової стійкості. Теорія підприємницької дії наголошує на прийнятті рішень в умовах невизначеності, використанні наявних ресурсів і формуванні партнерств як інструментів гнучкої адаптації до ризиків. Мережевий підхід трактує безпеку через інтеграцію у ділові та соціальні мережі, які забезпечують доступ до критичних ресурсів і підтримку у кризових ситуаціях. Поведінкове підприємництво виводить безпеку з психологічних і когнітивних характеристик підприємця, які визначають його стійкість у непередбачуваних умовах. Соціальне підприємництво

розширює концепцію за рахунок соціальної відповідальності, репутаційної стійкості та взаємодії з громадами як способів зменшення зовнішніх ризиків.

Висновки. Порівняння показує, що економічна безпека підприємництва є багатовимірним явищем, у якому поєднуються фінансові, організаційні, психологічні, інноваційні та соціальні аспекти. Кожна теорія висвітлює окрему складову цієї комплексної системи: від інноваційної активності та стратегічного управління ресурсами до соціальної відповідальності та психологічної готовності до змін. У сучасному BANI-світі найефективнішим підходом є інтеграція цих теорій, що дозволяє підприємцю формувати гнучкі та стійкі бізнес-моделі, здатні витримувати як економічні, так і соціальні виклики. Таким чином, забезпечення економічної безпеки вимагає одночасної роботи з внутрішніми ресурсами, зовнішніми мережами, інноваційними підходами і соціальною взаємодією.

Список використаних джерел:

1. Barney, J. (1991). Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*, Vol. 17. Iss. 1. Pp. 99–120. DOI: <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>.
2. Endres, A.M., & Woods, C.R. (2006). Modern Theories of Entrepreneurial Behavior: A Comparison and Appraisal. *Small Business Economics*, Vol. 26, Pp. 189–202. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-004-5608-7>.
3. Gruber, M., & MacMillan, I.C. (2017). Entrepreneurial Behavior: A Reconceptualization and Extension Based on Identity Theory. *Strat. Entrepreneurship J.*, No. 11: Pp. 271–286. DOI: <https://doi.org/10.1002/sej.1262>.
4. Huggins, R., & Thompson, P. (2015). Entrepreneurship, innovation and regional growth: a network theory. *Small Business Economics*, Vol. 45. Pp. 103–128. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-015-9643-3>.
5. Jack, S.L., & Anderson, A.R. (2002). The effects of embeddedness on the entrepreneurial process. *Journal of Business Venturing*, Vol. 17. Iss. 5. Pp. 467–487. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(01\)00076-3](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(01)00076-3).
6. Kowalska, M., Misztal, A., & Matera, R. (2024). The Impact of Economic Security on Sustainable Entrepreneurship in Central and Eastern Europe – from the Financial Crisis to the COVID–19 Pandemic. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, №Vol. 27. No. 1. Pp. 67–92. DOI: <https://doi.org/10.18778/1508-2008.27.04>.
7. Kuratko, D.F., Morris, M.H., & Schindehutte, M. (2015). Understanding the dynamics of entrepreneurship through framework approaches. *Small Business Economics*, Vol. 45. URL: https://www.researchgate.net/publication/271731751_Understanding_the_dynamics_of_entrepreneurship_through_framework_approaches.
8. Mair, J., & Marti, I. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, Vol. 41. Iss. 1. Pp. 36–44. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.002>.

9. Mishchuk, I. (2023). Conceptual Model of Economic Security Formation and the Place of The Security Process in this Model. *Economics, Finance and Management Review*, No. 1. Pp. 40–49. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2023-1-40>.
10. Nijkamp, P. (2003). Entrepreneurship in a Modern Network Economy. *Regional Studies*, No. 37(4). Pp. 395–405. DOI: <https://doi.org/10.1080/0034340032000074424>.
11. Peteraf, M.A. (1993). The cornerstones of competitive advantage: A resource-based view. *Strategic Management Journal*, Vol. 14. Iss. 3. Pp. 179–191. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.4250140303>.
12. Salun, M., & Zaslavska, K. (2024). Strategies for Resilience in a Dynamic World: from VUCA to BANI. *Proceedings of Socratic Lectures*, No. 10. Pp. 185–189. DOI: <https://doi.org/10.55295/PSL.2024.123>.
13. Sarasvathy, S.D. (2001). Causation and effectuation: Toward a theoretical shift from economic inevitability to entrepreneurial contingency. *Academy of Management Review*, Vol. 26. No. 2. Pp. 243–263. DOI: <https://doi.org/10.5465/amr.2001.4378020>.
14. Schumpeter, J.A. The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle. URL: <https://cruel.org/books/hy/shortschumpeter/SchumpeterTheoryofEconDev.pdf>.
15. Sulphrey, M.M., & Nasser Saad. (2017). Economic Security and Sustainability through Social Entrepreneurship: the Current Saudi Scenario. *Journal of Security and Sustainability*. Iss. 6. No. 3. URL: https://www.researchgate.net/publication/316018139_Economic_security_and_sustainability_through_social_entrepreneurship_The_current_saudi_scenario.
16. Wernerfelt, B. (1984). A resource-based view of the firm. *Strategic Management Journal*, Vol. 5. Iss. 2. Pp. 171–180. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.4250050207>.
17. Васильців Т.Г. (2008). Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми зміцнення : монографія. Львів: Арал, 384 с. ISBN 978-966-397-101-2. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20080802.pdf>.
18. Вівчар О. (2023). Практичний базис системи фінансової безпеки підприємницьких структур: нові виклики та можливості. *Modeling the Development of the Economic Systems*, Iss. 1. Pp. 8–13. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-1>.
19. Гринько Т., Гвініашвілі Т., Бірюкова П. (2024). Інноваційна складова економічної безпеки підприємства. *Innovation and Sustainability*, № 2. С. 20–32. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.2.20.32>.
20. Данілова Е. (2020). Концепція системного підходу до управління економічною безпекою підприємства: монографія. Publishing House «UKRLOGOS Group», 342 с. DOI: <https://doi.org/10.36074/danilova.kontseptsiia-2020>.
21. Коптева Г.М. (2020). Організаційне забезпечення економічної безпеки бізнес-процесів підприємства торгівлі. *Економічний простір*, № 157. С. 48–54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/157-9>.
22. Литвиненко А.О., Іпполітов С.М. (2023). Інформаційна безпека як складовий елемент системи економічної безпеки суб'єкта підприємництва. Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності : матеріали IV-ої Міжнар. наук.-практ. конференції, (Запоріжжя, 10-11 травня 2023 р.). С. 74–75. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29693>.
23. Марченко В.М., Усик О.В. (2024). Фінансова безпека суб'єктів підприємницької діяльності в сучасних умовах. *Агросвіт*, № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.4.48>.
24. Матвієнко-Біляєва Г.Л. (2022). Економічна безпека сучасного бізнесу в умовах діджиталізації. *Економіка. Фінанси. Право*, № 4. С. 24–30. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27447>.
25. Неустроев Ю.Г. (2021) Роль інновацій у забезпеченні економічної безпеки. *Агросвіт*, № 7-8. С. 103–108. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.7-8.103>.
26. Урба С.І., Івончак І.О. (2018). Економічна безпека підприємництва як об'єкт теоретико-методологічного аналізу. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво, № 4 (103). С. 78–86. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/4_2018/12.pdf.
27. Шостак Л., Помазун О. (2024). Інформаційна безпека в контексті інноваційного розвитку бізнес-моделі вітчизняних підприємств в умовах цифрової економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*, № 5(14). С. 160–165. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.14-25>.

References:

1. Barney, J. (1991). Firm Resources and Sustained Competitive Advantage. *Journal of Management*, Vol. 17. Iss. 1. Pp. 99–120. DOI: <https://doi.org/10.1177/014920639101700108>. [in English].
2. Endres, A.M., & Woods, C.R. (2006). Modern Theories of Entrepreneurial Behavior: A Comparison and Appraisal. *Small Business Economics*, Vol. 26, Pp. 189–202. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-004-5608-7>. [in English].
3. Gruber, M., & MacMillan, I.C. (2017). Entrepreneurial Behavior: A Reconceptualization and Extension Based on Identity Theory. *Strat. Entrepreneurship J.*, No. 11: Pp. 271–286. DOI: <https://doi.org/10.1002/sej.1262>. [in English].
4. Huggins, R., & Thompson, P. (2015). Entrepreneurship, innovation and regional growth: a network theory. *Small Business Economics*, Vol. 45. Pp. 103–128. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11187-015-9643-3>. [in English].
5. Jack, S.L., & Anderson, A.R. (2002). The effects of embeddedness on the entrepreneurial process. *Journal of Business Venturing*, Vol. 17. Iss. 5. Pp. 467–487. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0883-9026\(01\)00076-3](https://doi.org/10.1016/S0883-9026(01)00076-3). [in English].
6. Kowalska, M., Misztal, A., & Matera, R. (2024). The Impact of Economic Security on Sustainable Entrepreneurship in Central and Eastern Europe – from the Financial Crisis to the COVID–19 Pandemic. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, № Vol. 27. No. 1. Pp. 67–92. DOI: <https://doi.org/10.18778/1508-2008.27.04>. [in English].

7. Kuratko, D.F., Morris, M.H., & Schindehutte, M. (2015). Understanding the dynamics of entrepreneurship through framework approaches. *Small Business Economics*, Vol. 45. URL: https://www.researchgate.net/publication/271731751_Understanding_the_dynamics_of_entrepreneurship_through_framework_approaches. [in English].
8. Mair, J., & Marti, I. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, Vol. 41. Iss. 1. Pp. 36–44. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2005.09.002>. [in English].
9. Mishchuk, I. (2023). Conceptual Model of Economic Security Formation and the Place of The Security Process in this Model. *Economics, Finance and Management Review*, No. 1. Pp. 40–49. DOI: <https://doi.org/10.36690/2674-5208-2023-1-40>. [in English].
10. Nijkamp, P. (2003). Entrepreneurship in a Modern Network Economy. *Regional Studies*, No. 37(4). Pp. 395–405. DOI: <https://doi.org/10.1080/0034340032000074424>. [in English].
11. Peteraf, M.A. (1993). The cornerstones of competitive advantage: A resource-based view. *Strategic Management Journal*, Vol. 14. Iss. 3. Pp. 179–191. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.4250140303>. [in English].
12. Salun, M., & Zaslavska, K. (2024). Strategies for Resilience in a Dynamic World: from VUCA to BANI. *Proceedings of Socratic Lectures*, No. 10. Pp. 185–189. DOI: <https://doi.org/10.55295/PSL.2024.123>. [in English].
13. Sarasvathy, S.D. (2001). Causation and effectuation: Toward a theoretical shift from economic inevitability to entrepreneurial contingency. *Academy of Management Review*, Vol. 26. No. 2. Pp. 243–263. DOI: <https://doi.org/10.5465/amr.2001.4378020>. [in English].
14. Schumpeter, J.A. The theory of economic development: An inquiry into profits, capital, credit, interest, and the business cycle. URL: <https://cruel.org/books/hy/shortschumpeter/SchumpeterTheoryofEconDev.pdf>. [in English].
15. Sulphay, M.M., & Nasser Saad. (2017). Economic Security and Sustainability through Social Entrepreneurship: the Current Saudi Scenario. *Journal of Security and Sustainability*. Iss. 6. No. 3. URL: https://www.researchgate.net/publication/316018139_Economic_security_and_sustainability_through_social_entrepreneurship_The_current_saudi_scenario. [in English].
16. Wernerfelt, B. (1984). A resource-based view of the firm. *Strategic Management Journal*, Vol. 5. Iss. 2. Pp. 171–180. DOI: <https://doi.org/10.1002/smj.4250050207>. [in English].
17. Vasylytsev, T.H. (2008). Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zmitsnennia [Economic security of entrepreneurship in Ukraine: strategy and mechanisms of strengthening]. Lviv: Aral. Retrieved from: <https://ird.gov.ua/irdp/p20080802.pdf>. [in Ukrainian].
18. Vivchar, O. (2023). Praktychnyi bazys systemy finansovoi bezpeky pidpriemnytskykh struktur: novi vyklyky ta mozhlyvosti [Practical basis of the financial security system of business structures: new challenges and opportunities]. Modeling the Development of the Economic Systems, Iss. 1. Pp. 8–13. Retrieved from: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-7-1>. [in Ukrainian].
19. Hrynk, T., Hviniazhvili, T., & Biriukova, P. (2024). Innovatsiina skladova ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Innovative component of enterprise economic security]. *Innovation and Sustainability*, No. 2. Pp. 20–32. Retrieved from: <https://doi.org/10.31649/ins.2024.2.20.32>. [in Ukrainian].
20. Danilova, E. (2020). Kontseptsiiia systemnoho pidkhodu do upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Concept of a systematic approach to enterprise economic security management]: monograph. Publishing House «UKRLOGOS Group». Retrieved from: <https://doi.org/10.36074/danilova.kontseptsiiia-2020>. [in Ukrainian].
21. Koptieva, H.M. (2020). Orhanizatsiine zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky biznes-protsesiv pidpriemstva torhivli [Organizational support of economic security of trade enterprise business processes]. *Economic space*, No. 157. Pp. 48–54. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/157-9> [in Ukrainian].
22. Lytvynenko, A.O., & Ippolitov, Ye.M. (2023). Informatsiina bezpeka yak skladovyi element systemy ekonomichnoi bezpeky subiekta pidpriemnytstva [Information security as a component of the economic security system of an enterprise]. Strategic priorities for the development of entrepreneurship, trade and exchange activities: materials of the IV International Scientific and Practical Conference, (Zaporizhia, May 10–11, 2023). Pp. 74–75. Retrieved from: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29693> [in Ukrainian].
23. Marchenko, V.M., & Usyk, O.V. (2024). Finansova bezpeka subiektiv pidpriemnytskoi diialnosti v suchasnykh umovakh [Financial security of business entities in modern conditions]. *Agrosvit*, No. 4. Retrieved from: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2024.4.48>. [in Ukrainian].
24. Matviienko-Biliaieva, H.L. (2022). Ekonomichna bezpeka suchasnoho biznesu v umovakh didzhitalizatsii [Economic security of modern business in the conditions of digitalization]. *Economics. Finance. Law*, No. 4. Pp. 24–30. Retrieved from: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/27447>. [in Ukrainian].
25. Neustroiev, Yu.H. (2021). Rol innovatsii u zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky [The role of innovations in ensuring economic security]. *Ahrosvit*, No. 7–8. Pp. 103–108. Retrieved from: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2021.7-8.103>. [in Ukrainian].
26. Urba, S.I., & Ivonchak, I.O. (2018). Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva yak ob'ekt teoretyko-metodolohichnoho analizu [Economic security of entrepreneurship as an object of theoretical and methodological analysis]. *State and Regions. Series: Economy and Entrepreneurship*, No. 4(103). Pp. 78–86.. Retrieved from: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2018/4_2018/12.pdf. [in Ukrainian].
27. Shostak, L., & Pomazun, O. (2024). Informatsiina bezpeka v konteksti innovatsiinoho rozvytku biznes-modeli vitchyznianskykh pidpriemstv v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Information security in the context of innovative development of the business model of domestic enterprises in the digital economy]. *Digital Economy and Economic Security*, No. 5(14). Pp. 160–165. Retrieved from: <https://doi.org/10.32782/dees.14-25>. [in Ukrainian].